

TREND PRIVATNE SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

TREND OF PRIVATE SECURITY IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

Pregledni znanstveni članak

Prof. dr. Armin Kržalić*

Mr. sc. Lejla Trnčić*

Sažetak

Krajem devedesetih godina došli je do proliferacije privatne sigurnosti. Ova oblast prepoznata je u nacionalnoj sigurnosti savremenih država. Privatna sigurnost je dobila zadatak da ispunjava mnoge sigurnosne funkcije koje je donedavno ispunjavala isključivo država. Shodno polju monopola kojeg se država odrekla u korist subjekata privatne sigurnosti došlo je do ekspanzije privatne sigurnosti u Europskoj uniji. Tako prema nekim podacima, u državama Europske unije na 500 građana u prosjeku dolazi jedan zaštitar. Danas smo svjedoci razvoja privatne sigurnosti u Bosni i Hercegovini koji je počeo prije više od petnaest godina. Od 2002. godine privatna sigurnost u Bosni i Hercegovini teži da se razvije i postane važan sektor u ukupnom društvenom ambijentu. Obzirom na veoma brz trend razvoja privatne sigurnosti u Jugoistočnoj Europi, predviđanja su bila da će takvo stanje zahvatiti i privatnu sigurnost u Bosni i Hercegovini. Ovaj rad testira takvu tvrdnju i istražuje trend privatne sigurnosti u Bosni i Hercegovini. Rezultati do koji smo došli pokazuju da Bosna i Hercegovina bilježi pozitivan rast privatne sigurnosti u zadnjih sedam godina.

Ključne riječi: privatna sigurnost, nacionalna sigurnost, trend, zaštitar, proliferacija.

Abstract

A proliferation of private security emerged at the end of the nineties. This area is recognized in all national security systems of modern states. It was given the task of fulfilling many security functions that had been fulfilled only by the state until recently. After the state has given up the monopoly in favor of private security subjects, there has been an expansion of private security in the European Union. Thus, according to some data, there is one

---

* Visoka škola „CEPS – Centar za poslovne studije“ u Kiseljaku, Pravni fakultet, Univerzitet u Bihaću, e-mail: armin.krzalic@gmail.com

* Asocijacija kompozitora-muzičkih stvaralaca, Sarajevo

security guard on 500 citizens in the countries of the European Union. Today, we are witnessing the development of private security in Bosnia and Herzegovina that began more than fifteen years ago. Since 2002, private security in Bosnia and Herzegovina tends to develop and become an important sector in the overall social environment. Considering the very rapid development of private security in Southeast Europe, predictions were that such a situation would also affect private security in Bosnia and Herzegovina. This paper tests this claim and explores the trend of private security in Bosnia and Herzegovina. The results we have come up with, show that the growth trend has been recorded in the last seven years in Bosnia and-Herzegovina.

Key words: private security, national security, trend, security guard, proliferatation.

1. UVOD

Privatizaciji sigurnosnog sektora u Bosni i Hercegovini posvećeno je vrlo malo pažnje. Pored istraživanja SEESAC-a kojim je analizirano stanje privatnog sigurnosnog sektora u Jugoistočnoj Europi, te istraživanja Centra za sigurnosne studije iz 2009. godine ovo je drugo domaće istraživanje sektora privatne sigurnosti u BiH. Ovim istraživanjem, nastojali smo da utvrdimo trenda privatne sigurnosti BiH komparirajući podatke iz 2009. i 2016. godine.

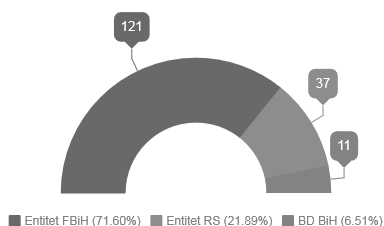
Radi boljeg razumjevanja brojnosti i veličine privatne sigurnosti, u nastavku ćemo iznijeti rezultate do kojih smo došli a koji pokazuju obima privatne sigurnosti tj. brojnost subjekta koji se bave poslovima privatne sigurnosti, kao i broj osoblja koje je certificirano za bavljenje poslovima privatne sigurnosti. Želimo naglasiti, da kada govorimo o privatnim sigurnosnim kompanijama, mislimo na agencije za zaštitu ljudi i imovine u oba bh. entiteta i Brčko Distriktu BiH, unutrašnje službe zaštite u Federaciji BiH i privatne detektive u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu BiH. Spomenuti subjekti su počeli sa radom 2002. godine u entitetima a 2004. godine u Brčko Distriktu BiH.

2. POZITIVAN TREND PRIVATNE SIGURNOSTI

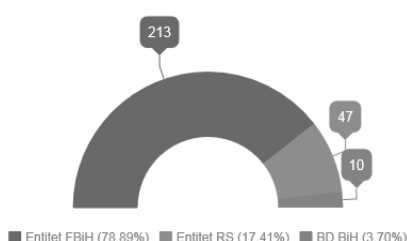
Kako bismo istražili brojnost i obim privatnih sigurnosnih kompanija, analizirali smo statističke podatke dobivene od strane kantonalnih ministarstava unutrašnjih poslova entiteta FBiH, centara javne bezbjednosti entiteta RS-a, podatke dobivene od Policije Brčko Distrikta BiH i podatke od

nadležni sudova* za registraciju pravnih lica. Na osnovu analize zasnovane na ovim podacima, možemo reći da je u 2016. godini u Bosni i Hercegovini u odnosu na 2009. godinu *zabilježen trend rasta subjekata privatne sigurnosti kao i osoblja koje radi u ovom sektoru*. Polazna osnova za komparaciju trenda privatne sigurnosti bila je 2009. godina kada smo imali 169 subjekata privatne sigurnosti koji su pružali usluge privatne sigurnosti u BiH a koji su za svoje potrebe upošljavali 4207 osoba. Sedam godina kasnije broj subjekata privatne sigurnosti se povećao za 60 posto, odnosno u 2016. godini registrovano je 270 subjekata privatne sigurnosti od čega njih 83 je registrovano kao privatana sigurnosna kompanija (agencija za zaštitu lica i imovine), 96 su podružnice ovih PSC, 88 ih je registrovano kao unutrašnje službe zaštite i 3 kao privatni detektiv.

Brojnost subjekata privatne sigurnosti BiH u 2009.

Brojnost subjekata privatne sigurnosti BiH u 2016.

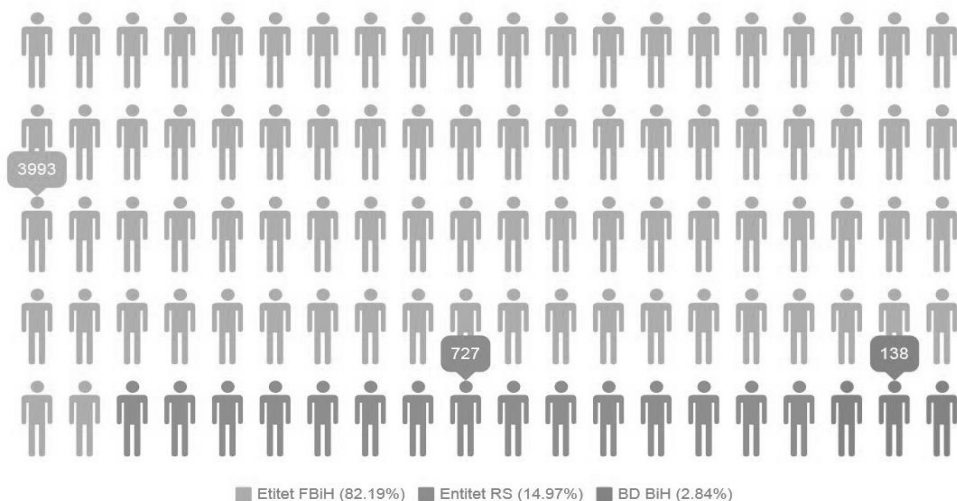
Za rad na poslovima privatne sigurnosti za potrebe navedenih subjekata u 2016. godini sa važećim certifikatom je 4858 osoba, što je trend rasta za 15 posto u odnosu na 2009. godinu.

Odnosno ako posmatramo pojedinačno ovaj sektor, isti je zabilježio trend rasta osoba koje su angažirane za poslove privatne sigurnosti od 2 posto na godišnjem nivou, što nije ni blizu svjetskoj godišnjoj stopi rasta iz 2005. godine.*

* U Republici Srpskoj to su Osnovni sudovi u Bijeljini, Banja Luci, Doboju, Trebinju i Istočnom Sarajevu, dok su u Fedraciji BiH to općinski sudovi sjedišta kantona.

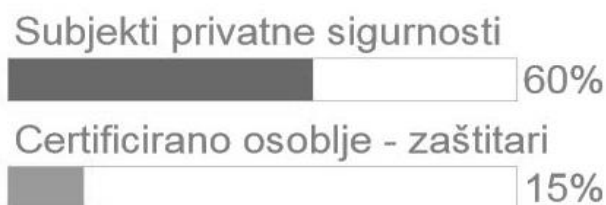
* Abrahamsen i Williams su 2005. godine tržište privatne sigurnosti procjenili na nevjerovatnih 85 milijardi američkih dolara, s godišnjom stopom rasta 6-8 posto.

Brojnost zaštitara po entitetima i BD BiH u 2016.

Upoređivanje statističkih podataka do kojih smo došli tokom istraživanja, a koji se odnose na teritorijalnu rasprostranjenost, broj certificiranih zaštitara, poslovne aktivnosti možemo reći da je privatna sigurnosna kompanija SECURITAS (<http://www.securitas.ba/>) iz Sarajeva vodeća kompanija a slijedi je Sector Security iz Banja Luke.

Trend rasta privatne sigurnosti u BiH

Broj stanovnika u Bosni i Hercegovini prema posljednjem popisu iz 2013. godine je 3.531,159 miliona (<http://www.statistika.ba/>). Ova statistika upućuje nas da na otprilike 1,000 građana dolazi više od jednog zaštitara (tačnije 1,4), što je povećanje za 0,4% u odnosu na 2009. godinu. Međutim, iako smo na državnom novou imali povećanje zaštitara za 0,4%, taj prosjek je još daleko od evropskog prosjeka 1 zaštitar na 500 stanovnika. U nekim dijelovima zemlje ovaj odnos je drugačiji. Tako na području Brčko Distrikta

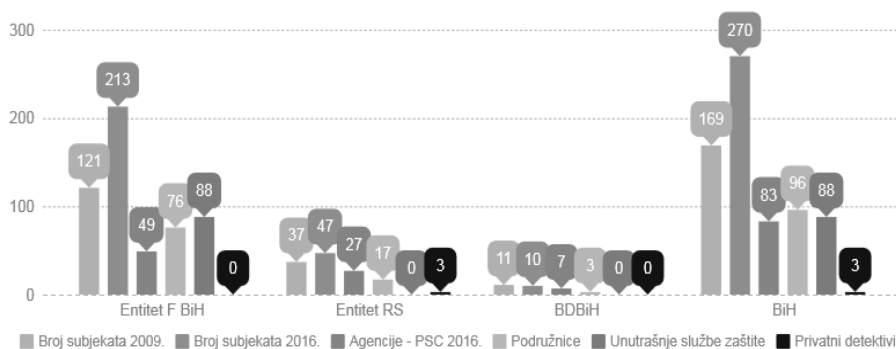
BiH na 605 građana dolazi jedan zaštitar, što je gotovo duplo više građana na jednog zaštitara u odnosu na 2009. godinu. U entitetu Republika Srpska taj omjer je dosta veći, 1689 stanovnika na jednog zaštitara i on je ostao dosta sličan omjeru iz 2009. godine (1689:1724) građana, dok u entitetu Federacija BiH broj stanovnika na jednog zaštitara je najmanji i iznosi 555 stanovnika na 1 zaštitara, odnosno na 1,000 građana dolaze skoro dva zaštitara (1,8). Prema nekim podacima, u državama Europske unije na 500 građana u prosjeku dolazi jedan zaštitar.* Na osnovu toga možemo reći da je entitet Federacije BiH u zadnjih sedam godina dostigao ovaj europski prosjek, za razliku od drugog entiteta RS koji je daleko od ovog europskog prosjeka. Brčko Distrikt BiH je također blizu europskog prosjeka.

Prikupljeni podaci o broju subjekata privatne sigurnosti u BiH pokazuju da je trend rasta u zadnjih sedam godina zabilježen u oba bosanskohercegovačka entiteta (Federacija BiH 76 posto: Republika Srpska 27 posto), dok je trend pada zabilježen u Brčko Distriktu BiH za neznatnih 1 posto. Kada je u pitanju trend osoblja koje je certificirano da radi u ovom sektoru, trend rasta je zabilježio entitet Federacija BiH za 27 posto, entitet Republika Srpska bilježi negativan trend za 14 posto u odnosu na 2009. godine, kao Brčko Distrikt BiH sa negativan trend od 35 posto. Smramo da bi bilo interesantno posebno istražiti uzorke ovakog trenada privatne sigurnosti i nepravilne distribucije subjekata privatne sigurnosti u BiH.

* *Panoramic Overview of Security Industry in the 25 Member States of the European Union, CoESS/UNI – Europa, 2004*

Broj subjekata privatne sigurnosti

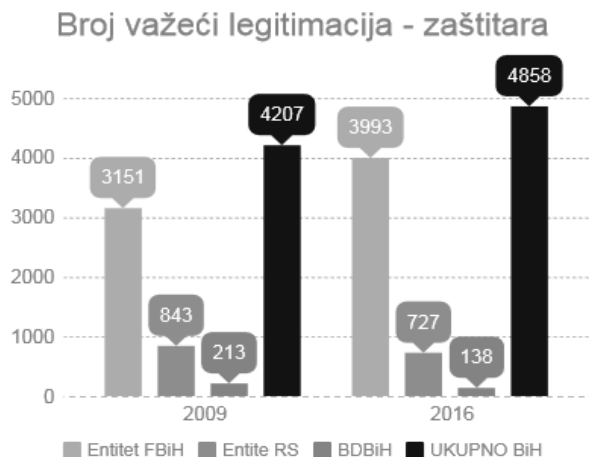

Područje	Broj subjekata 2009.	Broj PSC 2016.	Podružnice 2016.	Unutrašnje službe zaštite 2016	Privatni detektivi 2016.	UKUPNO SUBJEKATA 2016.
Entitet FBiH	121	49	76	88	-	213
Entitet RS	37	27	17	-	3	47
BDBiH	11	7	3	-	-	10
UKUPNO	169	83	96	88	3	270

Broj subjekata privatne sigurnosti 2016. godine u BiH

Kada je u pitanju odnos broja sektora javne sigurnosti i privatne sigurnosti, istraživanje pokazuje da su statistički pokazatelji na strani policije. Odnos između policije i zaštitara u 2009. godini bio je 4,5:1 a 2016. godine je nešto manji 3,4:1* u korist policijskih snaga.

* U Južnoj Africi postoje 4 zaštitara na jednog policajca, što je ukupno oko 4.500 privatnih sigurnosnih kompanija sa pola miliona uposlenih; u Nikaragvi, PSC brojčano su se kretale od prve kompanije 1990-te godine, do 52 u 2001. godini; u Panami od 14 kompanija 1990-te do 108, 1999. godine, u Costa Rici od 28 1994-te do 754 kompanije 2001. godine. U Brazilu, prema podacima Federalne policije, postoji 1.120,842 privatna zaštitara, koji rade za 2,865 legalnih kompanija, sa otprilike 413,994 pištolja. Armin Kržalić: Privatna sigurnost. Sarajevo: Centar za sigurnosne studije BiH, 2007. str. 19.

Genaralno posmatrajući trend razvoja privatne sigurnosti,* gdje je u nekim zemljama odnos broja zaštitara i policije isti ili pak ide u korist zaštitara, možemo reći da je za očekivati da će se ova grana i u budućnosti razvijati, ostaje da vidimo samo kojim tempom.

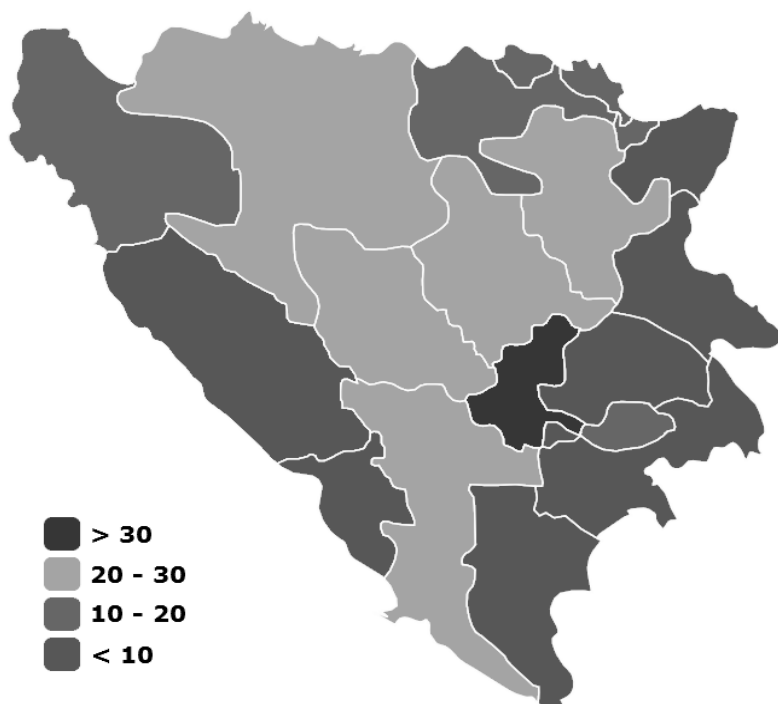
PRIVATNA SIGURNOST U BOSNI I HERCEGOVINI		
	2009.*	2016.
Broj subjekata privatesigurnosti (PSC+USS+PD):	169	270
Broj certificiranog osoblja u PSC:	4207	4858
Oružje za koje imaju dozvolu PSC:	1075	/
Odnos broja pripadn. PSC/broj stanovn.:	1:1000	1,4:1000
Odnos broja pripadnika PSC i policije:	1:4,5*	1:3,4*
Profil zaštitara:		
Prosječna starost:	29 godina	27 godina
Nosi uniformu i vatreno oružje:	DA	DA
Prošao je obuku i posjeduje certifikat:	DA	DA

* Ubrzani rast se očekuje u regionima u razvoju kao što su Azija, Latinska Amerika, Istočna Europa, Afrika i Bliski Istok. Smatra se da će Kina početkom ove decenije predvoditi tržišni rast od 20% na godišnjem nivou.

* Armin Kržalić: Stanje privatne sigurnosti u Bosni i Hercegovini. Sarajevo: Centar za sigurnosne studije, 2009. str.32

* U procenat 2009. je uračunat broj policijskih službenika i administracije

* U procenat je uračunat samo broj policijskih službenika u 2016. (16276), ako se u procenat uračunaju i administrativni službenici njih 5.147 onda dolazimo do odnosa gotovo istog kao i na nivou 2009. Godine (1:4,4)

Distribucija subjekata privatne sigurnosti u Bosni i Hercegovini

3. BROJNOST I OBIM PRIVATNIH SIGURNOSNIH KOMPANIJA U ENTITETU FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE

Federacija Bosne i Hercegovine (FBiH) je jedan od dva entiteta Bosne i Hercegovine. Vašingtonskim sporazumom 18.03.1994. okončan je hrvatsko-bošnjački sukob i uspostavljena Federacija BiH Zakonom o federalnim jedinicama,* Federacija Bosne i Hercegovine se sastoji od 10 kantona, a naziv i sjedišta kantona utvrđuju se Ustavom. Prema popisu iz 2013. godine na području Federacije BiH živi 62,85 posto bosanskohercegovačke populacije stanovništva, odnosno 2.219.220 stanovnika (<http://www.statistika.ba/> posjećeno dana 06.11.2016. godine).

Pojava privatne sigurnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine vezuje se za 1996. godinu. Ova privredna grana se počela razvijati u zakonskim okvirima od 2002. godine, u cilju zaštite građana od bilo kog vida zloupotrebe. Privatne sigurnosne kompanije u ovom sektoru danas

---

* *Službene novine FBiH, br. 9/96*

prvenstveno pružaju usluge zaštite imovine, transporta novca i dragocjenosti, obezbjeđivanja javnih skupova, kontrolu pristupa, instaliranja i održavanja alarmnih sistema.

Federacija Bosne i Hercegovine je područje na kojem radi najveći broj PSC, u BiH. Na ovom području površine od 26.110,5 km², 2009. godine djelovalo je 121 kompanija koja je pružala usluge privatne sigurnosti. Sedam godina kasnije broj subjekata privatne sigurnosti se povećao. Tako krajem 2016. godine prema zvaničnim podacima kantonalnih ministarstava unutrašnjih poslova na području Federacije BiH djeluje 213 subjekata privatne sigurnosti.

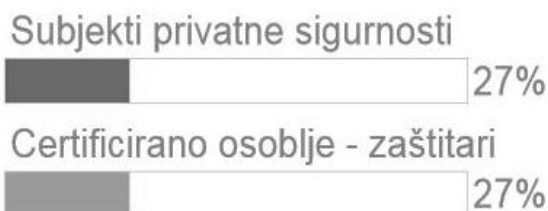
Ovakvi podaci pokazuju na trend rasta subjekata privatne sigurnosti za 76 posto, odnosno entitet Federacija BiH je u posmatranom periodu dobio nova 92 subjekata privatne sigurnosti.

Ove subjekte treba posmatrati odvojeno obzirom na način ustroja i pružanja usluga. Tako u 2016. godini, od 213 subjekata, njih 88 su unutrašnje službe zaštite, 76 podružnice privatnih sigurnosnih kompanija a 49 su privatne sigurnosne kompanije. Ako ove dvije zadnje posmatramo kao jedinstvene, obzirom na karakter osnivačkog kapitala onda dolazimo do broja od 125 privatnih sigurnosnih subjekata koji posluju na području Federacije BiH. Unutrašnje službe zaštite nisu po osnivačkom kapitalu privatno vlasništvo već su im osnivači javna preduzeća.

Trend privatne sigurnosti - kantoni

Trend rasta privatne sigurnosti u entitetu FBiH -
kantoni

U 2016. godini broj osoba koje imaju važeću iskaznicu da se bave poslovima privatne sigurnosti je u porastu za 27 posto u odnosu na 2009. godinu. Tačnije u 2016. godini imali smo 3993 osobe koje su imale važeću iskaznicu za bavljenje poslovima privatne sigurnosti.

Ovi podaci pokazuju da smo na godišnjem novou u entitetu Federacija BiH imali rast uposlenosti u ovom sektoru za 3,86 posto što je manje od očekivanog.

Najveća koncentracija zaštitara i privatnih sigurnosnih kompanija prisutna u Kantonu Sarajevo gdje posluje 57 subjekata koji se bave poslovima privatne sigurnosti.

Od navedenih 57 subjekata njih 16 je registrirano kao privatna sigurnosna kompanija, 9 su polsovnice a 88 ih je registrirano kao unutrašnja služba zaštite. Četiri kantona (Tuzlasnki kanton, Zeničko-dobojski, Srednjobosanski i Hercegovačko-neretvanski kanton imaju registrirani po 25 subjekata privatne sigurnosti.

Na osnovu analize* dobivenih podataka, možemo reći da je privatna sigurnosna kompanija SECURITAS, kompanija koja je teritorijalno najviše zastupljena u entitetu Federacija BiH, te upošljava najveći broj zaštitara i posjeduje najveću količinu oružja.

---

* Analiza je urađena na osnovu broja registrovanih podružnica u BiH, broja oružja koje agencije posjeduju i broja certificiranih osoba za obavljanje poslova zaštitara.

Područje Kanton	Broj subjekata 2009.	Broj PSC 2016.	Podružnice 2016.	Unutrašnje službe zaštite 2016	Privatni detektivi 2016.	Izdate legitimacije u 2009.
USK – Bihac	8	4	8	5	170	195
Posavski - Orašje	3	1	11	2	19	67
Tuzlanski – Tuzla	19	8	9	8	640	-
SBK – Travnik	8	4	9	11	86	160
Kanton 10 – Livno	-	-	7	1	-	13
HNK – Mostar	11	5	10	10	653	604
ZE-DO – Zenica	14	8	-	17	210	292
BPK – Goražde	2	1	8	2	28	67
ZHK – Ljubuški	3	2	5	-	39	57
Kanton Sarajevo	53	16	9	32	1306	2539
<i>UKUPNO</i>	<i>121</i>	<i>49</i>	<i>76</i>	<i>88</i>	<i>3151</i>	<i>3993</i>

Broj subjekata privatne sigurnosti i broj izdati legitimacija u entitetu FBiH

4. TREND PRIVATNE SIGURNOSTI U ENTITETU REPUBLIKA SRPSKA

Entitet Republika Srpska po Daytonskom sporazumu je jedan od dva entiteta Bosne i Hercegovine s jednodomnim parlamentom. Prostire se na 49% teritorije BiH, odnosno 24.617 km² na kojem živi 34,79 posto bosanskohercegovačke populacije, odnosno 1.228,423 stanovnika.* Narodna skupština sastoji se od 83 zastupnika koji se biraju na izborima svake četvrte godine. Parlament ima zakonodavnu vlast a Vlada RS-a izvršnu vlast. Predsjednik se bira na neposrednim izborima svake četvrte godine. Kao i u entitetu Federacija BiH, oblast privatne sigurnosti u entitetu Republika Srpska možemo pratiti od 1996. kada je ova oblast zakonski bila neuređena i nakon 2002. godine kada se oblast privatne sigurnosti stavlja u zakonske okvire. U periodu 1996.- 2002. došlo je do napuštanja koncepta organizovanog i pravnog učešća svih subjekata sigurnosti u zaštiti državne i društvene imovine, prelaskom na tržišnu ekonomiju i legitimnu pojavu više vrsta svojine: državne, društvene, privatne i dr. (Daničić, Stajić, 2008: 90). Još jedan važan korak, koji je omogućio uspostavu privatne sigurnosti na ovom području jeste, donošenje Zakona o agencijama za obezbjeđenje lica i imovine i privatnoj detektivskoj djelatnosti Republike Srpske.* Zakon je

* <http://www.statistika.ba/> Rezultati popisa stanovništva 2013. godine. Pristupljeno 09.12.2016.

* Zakon čini devet cjelina, koje tretiraju sljedeće oblasti: Osnovne odredbe, Djelatnosti obezbjeđenja lica i imovine, Uslovi za osnivanje preduzeća za obezbjeđenje lica i imovine, Detektivska djelatnost i privatni detektiv, Evidencije, Nadzor, Ovlašćenje za donošenje propisa, Kaznene odredbe i Prelazne i završne odredbe.

donesen 2002. godine, i između ostalog, on je po prvi put sveobuhvatno, precizno i detaljno uredio uslove za osnivanje privatnih sigurnosnih kompanija, odnosno obavljanje poslova obezbjeđenja lica i imovine, kao i neposredan nadzor nadležnih entitetskih organa, u prvom redu Ministarstva unutrašnjih poslova nad radom subjekata privatne sigurnosti.

Trend privatne sigurnosti u entitetu RS

Zakonom su utvrđeni standardi za osnivanje privatnih sigurnosnih kompanija. U skladu sa ovim standardima 2009. godine na području entiteta Republika Srpska poslovalo je 37 privrednih društava koje su se bavile poslovanjem obezbjeđenja lica i imovine i privatnoj detektivskoj djelatnosti. Sedam godina kasnije tj. 2016. godine zabilježen je trend rasta na 47 privrednih društava/subjekata, od čega 44 privatne sigurnosne kompanije i tri privatna detektiva. Na osnovu ovakvih pokazatelja, možemo konstatovati da je u ovom bosanskohercegovačkom entitetu došlo do trenda rasta privrednih društava koja se bave poslovima privatne sigurnosti za 27 posto.

Zakonom su precizno određeni i uslovi koje moraju ispunjavati pripadnici obezbjeđenja da bi dobili ovlaštenje za obavljanje poslova obezbjeđenja lica i imovine. Nakon ispunjavanja ovih uslova pripadnici obezbjeđenja dobivaju legitimaciju, koja je dokaz identiteta i ovlaštenja pripadnika fizičkog i tehničkog obezbjeđenja. Legitimaciju pripadnika obezbjeđenja izdaje Centar javne bezbjednosti, prema mjestu prebivališta podnosioca zahtjeva. U skladu sa ovom zakonskom regulativom Centri javne bezbjednosti* su do jula 2009. godine izdali 1031 legitimaciju, od čega su 843 bile važeće. U 2016. godini ovaj broj je manji ali treba naglasiti da je trend smanjenja broja osoba u službi privatne sigurnosti od 14 posto prouzrokovan činjenicom da nisu obrađeni podaci za CJB Doboje. CJB Doboje

---

* U okviru MUP-a RS djeluje šest Centara javne bezbjednosti (Banja Luka, Prijedor, Doboje, Bijeljina, Trebinje i Istočno Sarajevo). U tabeli nisu obrađeni podaci za vraćene i vžeće legitimacije CJB Doboje, iz razloga što su podaci o vraćenim legitimacijama uništeni tokom poplave 2014. godine. Od 2014. godine CJB Doboje vraćeno je i poništeno 74 legitimacije. Dopis MUP RS, Broj: C/M-01-053 od 21.07.2016. Odjeljenje za odnose sa javnošću.

nije bio u mogućnosti dostaviti iste obzirom da su podaci uništeni tokom poplava 2014. godine. CJB Doboj je dostavio podatke samo za izdate važeće iskaznice u 2015. godini a njih je bilo 66.

Područje Centar javne bezbjednosti	Broj subjek- ata 2009.	Broj PSC 2016.	Detekt -ivi 2016.	Izdate legitima- cije do 2009.	Izdate legitima- cije do 2016.	Važeće legitima- cije 2009.	Važeće legitima- cije 2016.
Banja Luka	16	21	1	628	678	482	355
Prijedor	-	2	-	-	57	-	35
Doboj	8	9	1	106	874	106	-
Bijeljina	5	5	1	82	217	82	96
Trebinje	4	3	-	64	141	54	66
Istočno Sarajevo	4	4	-	151	519	119	175
<i>UKUPNO</i>	<i>37</i>	<i>44</i>	<i>3</i>	<i>1031</i>	<i>2486</i>	<i>843</i>	<i>727</i>

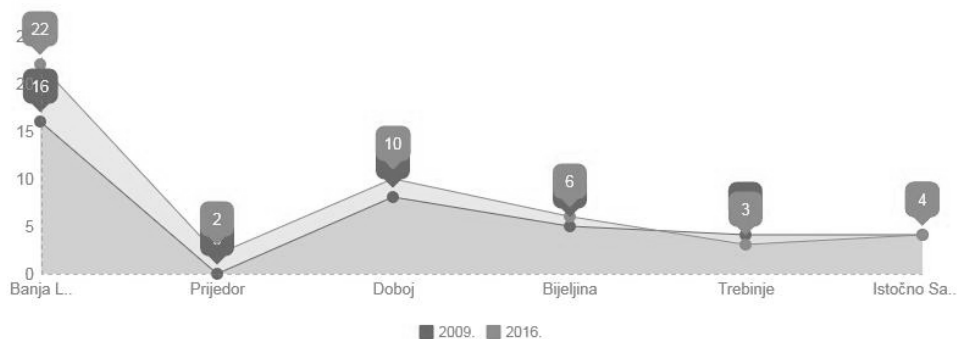
Broj subjekata privatne sigurnosti i broj važećih legitimacija u RS

Legitimacija može biti vraćena ili CJB može istu oduzeti u roku od tri dana, ako prestanu postojati neki od uslova koje pripadnik obezbjeđenja mora ispunjavati za obavljanje poslova fizičkog obezbjeđenja ili kad mu prestane radni odnos.

Privatne sigurnosne kompanije svoje oružje registruju u skladu sa Zakonom o oružju i municiji Republike Srpske i Zakonom o agencijama za obezbjeđenje lica i imovine i privatnoj detektivskoj djelatnosti. Privatne sigurnosne kompanije uredno vode registraciju ovog oružja i svakodnevno raspolažu informacijama tko duži oružje i tko je za isto odgovoran. Oružje je vlasništvo kompanije i čuvari ga nose samo za vrijeme obavljanja svojih poslova i zadataka.

Najveća koncentracija privatnih sigurnosnih kompanija je i dalje na području Centra javne bezbjednosti Banja Luka gdje djeluju 21 privatna sigurnosna kompanija i jedan privatni detektiv, zatim na području CJB Doboj gdje djeluje 9 PSC i privatni detektiv, sljedi područje CJB Bijeljina sa 5 PSC i jednin privatnim detektivom. Na području CJB Istočno Sarajevo djeluju četiri PSC, području CJB Trebinje 3 a na području CJB Prijedor 2 PSC.

Trend privatne sigurnosti - CJB

Prema analizi statističkih rezultata istraživanja Sector Security je privatna sigurnosna kompanija koja imaju odobrenje za rad u svih šest centara javne bezbjednosti RS. Ova kompanija je i vodeća kompanija po broju zaposlenih i posjedovanju oružja na području ovog bosanskohercegovačkog entiteta.

Na području manjeg bosanskohercegovačkog entiteta Republika Srpska na 1724 građana dolazi jedan zaštitar, odnosno na 1000:0,5. Kada ove statističke podatke bazirane na broju stanovnika, uporedimo sa entitetom FBiH, primjetno je da je broj zaštitara u Federaciji duplo veći. Naravno, ovo se odražava i na odnos javne i privatne sigurnosti, tako u Republici Srpskoj na jednog zaštitara dolazi 8 policajaca (1:8).

5. BROJNOST I OBIM PRIVATNIH SIGURNOSNIH KOMPANIJA U BRČKO DISTRIKTU BiH

Brčko Distrikt BiH je jedinstvena administrativna jedinica lokalne samouprave koja je pod suverenitetom Bosne i Hercegovine. Teritorija Brčko Distrikta BiH obuhvata cjelokupnu teritoriju Opštine Brčko od 1. januara 1991. godine. Distrikt se nalazi na sjeveru BiH, na desnoj obali rijeke Save i zauzima površinu 493 km², što je 1% površine BiH. Na području Brčko Distrikta BiH živi 83.516 stanovnika što je 2,36 posto od ukupne bosanskohercegovačke populacije.

Za održavanje javnog reda i mira Brčko Distrikt BiH ima sopstvenu policiju (248 policijskih službenika),* koji obavlja sve policijske funkcije predviđene zakonom.

Privatna sigurnost na području Distrikta Brčko, uspostavljena je 14. jula 2004. godine, donošenjem Zakona o agencijama za obezbjeđenje lica i imovine i privatnoj detektivskoj djelatnosti. Spomenuti Zakon definiše

* Dopis Policije Brčko Distrikta BiH. Broj dopisa: 14.05-33-60526/16 od 21.09.2016.

djelatnost privatnih sigurnosnih kompanije, koja se ogleda u zaštiti ljudi i imovine fizičkim i tehničkim obezbjeđenjem, kao i načinu poslovanja detektivskih agencija.* Ovaj zakon predlaže da je za osnivanje privatne sigurnosne kompanije, poslije upisa u sudski registar kod Osnovnog suda BD neophodno tražiti odobrenje za rad od strane Policije Brčko Distrikta BiH. Vlasnici i operativno osoblje podložni su provjerama kriminalne prošlosti. Osobe koje su kažnjavane za prekršaj javnog reda i mira sa obilježjem nasilja, za krivična dijela ili prekomjerno uživaju alkohol, imaju strast za kockanjem i imaju sklonost nasilju u porodici ne mogu biti vlasnici, niti raditi na poslovima privatne sigurnosti.

Obuka i certificiranje za dobijanje ovlaštenja za obavljanje poslova fizičkog i tehničkog obezbjeđenja je obavezna, ali je potrebno raditi na unapređenju ovog segmenta. Nošenje uniforme je obavezno; ona se mora jasno razlikovati od policijske uniforme ili uniforme službenika organa vlasti Brčko Distrikta BiH. Lica na dužnosti moraju nositi službenu iskaznicu, koju propisuje šef Policije BD. Posjedovanje i upotreba polu-automatskog vatrenog oružja kratke cijevi je dozvoljena uz nekoliko ograničenja. Isto tako u obavljanju poslova fizičkog obezbjeđenja, pripadniku obezbjeđenja je dozvoljeno upotrijebiti fizičku snagu samo ako na drugi način ne može odbiti nesposredan protivpravan napad koji ugrožava njegov život, život lica koje obezbjeđuje ili ako se smjera uništiti ili oštetiti imovina koju obezbjeđuje.*

Policija Brčko Distrikta BiH je ovlaštena za izdavanje odobrenja za rad privatnim sigurnosnim kompanijama, kao i odobrenja za rad lica zaposlenih u sektoru zaštite. Pored toga policija vrši i upravni, odnosno inspeksijski nadzor nad sprovođenjem Zakona o agencijama za obezbjeđenje lica i imovine i privatnoj detektivskoj djelatnosti.

U 2016. godini na području Brčko Distrikta odobrenje za rad ima 10 subjekata privatne sigurnosti što je manje za jedan subjekat u odnosu na 2009. godinu. Od navedenih 10 subjekata 7 ih je registrovano kao privatne sigurnosne kompanije, dok su 3 registrovane kao poslovnice privatnih sigurnosnih kompanija van područja BD BiH. Za razliku od 2009. godine kada su na ovom području tri subjekta imala rješenje za polove privatnog detektiva, danas nemamo takvih registrovani subjekata. Policija BD BiH za potrebe privatnih sigurnosnih kompanija izdaje legitimacije licima za obavljanje poslova zaštite. U 2016. godini 138 osoba je imalo važeći certifikat za bavljenje ovim poslovima,* što je manje za 54 posto u odnosu na 2009. godinu.

---

* Zakona o agencijama za obezbjeđenje lica i imovine i privatnoj detektivskoj djelatnosti., Član 4. i Član 35.

* Član 19.

* Dopis Policije Distrikta Brčko BiH, broj: 14.04.1-04-2107/16 od 29.06.2016. godine.

Područje Kanton	Broj subjekata 2009.	Broj PSC 2016.	Podružnice 2016.	Privatni detektiv 2016.	Važeće legitimacije u 2009.	Važeće legitimacije u 2016.
Brčko Distrikt BiH	11	7	3	0	213	138
<i>UKUPNO</i>	<i>11</i>	<i>7</i>	<i>3</i>	<i>0</i>	<i>213</i>	<i>138</i>

Broj subjekata privatne sigurn. i broj važećih legitimacija u BD

Trend privatne sigurnosti u BD BiH

Na ovom području prema popisu iz 2013. godine živi 83.516 hiljada stanovnika. Ovo znači da na 605 građanina dolazi jedan zaštitar, što je gotovo duplo više nego 2009. godine.

U 2016. godini u odnosu na 2009. godinu, za razliku od dva bosanskohercegovačka entiteta gdje je zabilježen trend rasta subjekata privatne sigurnosti, prikupljeni i analizirani podaci pokazuju trend pada privatne sigurnosti u Brčko Distriktu BiH. Smatramo da bi bilo interesantno posebno analizirati razloge ovakvog trenda.

Podaci pokazuju na ovom području trend pada u zadnjih sedam godina od 9 posto kod subjekata privatne sigurnosti i 35 posto kod osoblja koje je certificirano da radi poslove u ovom sektoru. Odnosno na 1,000 stanovnika dolazi oko 2 zaštitara. Ovdje bilježimo pad trenda za jednog zaštitara na 1000 stanovnika u odnosu na 2009. godinu. Kada ove rezultate kompariramo sa brojem policajaca* u Distriktu dobijemo da na na gotovo dva policajca dođe jedan zaštitar tj. omjer 1,80:1 u korist policije).

* Komparacija rađena na podacima da DB broji 280 policajca. Izvor: Izvještaj ICG-a za Balkan br. 130. 10 maj 2002. godine str. 51.

6. ZAKLJUČAK

Istraživanje trenda privatne sigurnosti u Bosni i Hercegovini otkriva da je u sedam godina vremenskog fokusa istraživanja (2009-2017.) došlo do povećanja za 60 posto registrovanih subjekata privatne sigurnosti. Ovaj trend je različit u bosanskohercegovačkim entitetima. U entitetu Federacija BiH pozitivan trend subjekata privatne sigurnosti dostigao je procenat od 76 posto, dok u entitetu Republika Srpska došlo je do rasta privrednih društava koja se bave poslovima privatne sigurnosti za 27 posto. Za razliku od entiteta, prikupljeni i analizirani podaci pokazuju negativan trend privatne sigurnosti u Brčko Distriktu BiH kako u broju subjekata tako i u broju zaštitara.

Pored trenda rasta subjekata privatne sigurnosti primjećen je i trend rasta certificiranog osoblja koje obavlja poslove za subjekte privatne sigurnosti. Tako u 2016. godini sa važećim certifikatom je bilo 4858 osoba, što je pozitivan trend za 15 posto u odnosu na 2009. godinu. Međutim, ako posmatramo pojedinačno ovaj sektor, isti jeste zabilježio trend rasta osoba koje su angažirane za poslove privatne sigurnosti od 2 posto na godišnjem nivou, ali to nije ni blizu svjetskoj godišnjoj stopi rasta još iz 2005. godine.

Ako analiziramo trend osoblja koje je certifikovano da radi u ovom sektoru po entitetima dobit ćemo disproportionalan raspored. Tako pozitivan trend bilježimo u entitet Federacija BiH za 27 posto, dok u entitet Republika Srpska bilježi negativan trend za 14 posto u odnosu na 2009. godine, kao i Brčko Distrikt BiH sa negativnim trendom od 35 posto. Smatramo da bi bilo interesantno posebno istražiti uzorke negativnog trenada privatne sigurnosti i nepravilne distribucije subjekata privatne sigurnosti u Bosni i Hercegovini.

Kada je u pitanju odnos broja sektora javne sigurnosti i privatne sigurnosti, istraživanje pokazuje da su statistički pokazatelji na strani policije. Odnos između policije i zaštitara u 2009. godini bio je 4,5:1 a 2016. godine je nešto manji 3,4:1 u korist policijskih snaga.

Imajući u vidu da je u nekim zemljama odnos broja zaštitara i policije isti ili pak ide u korist zaštitara, možemo reći da je za očekivati da će se ova grana i u budućnosti razvijati. Međutim, ostaje da vidimo samo kojim tempom i na koji način.

LITERATURA

1. Daničić, M. i Stajić, LJ., 2008. Privatna bezbjednost. Banja Luka: Visoka škola unutrašnjih poslova.
2. Dopis MUP RS, Broj:C/M-01-053 od 21.07.2016. Odjeljenje za odnose sa javnošću.
3. Dopis Policije Brčko Distrikta BiH. Broj dopisa:14.05-33-60526/16 od 21.09.2016.
4. Dopis Policije Distrikta Brčko BiH, broj:14.04.1-04-2107/16 od 29.06.2016. godine.
5. <http://www.statistika.ba/>
6. Kržalić, A., 2007. Privatna sigurnost. Sarajevo: Centar za sigurnosne studije BiH
7. Kržalić, A., 2009. Stanje privatne sigurnosti u Bosni i Hercegovini. Sarajevo: Centar za sigurnosne studije.
8. Panoramic Overview of Security Industry in the 25 Member States of the European Union, CoESS/UNI – Europa, 2004
9. Zakon o agencijama za osiguranje lica i imovine i privatnoj detektivskoj djelatnosti Distrikta Brčko, 2004. godina.
10. Zakon o agencijama za zaštitu ljudi i imovine i djelatnosti privatnog detektiva. Službeni glasnik RS br. 50/2002.
11. Zakon o agencijama za zaštitu ljudi i imovine. Službeni glasnik FBiH, godina IX br. 50/2002.